

УДК 746.3:7.042

Дар'я БОРОДАЙ, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка Тетяна САЄНКО)

АНІМАЛІСТИЧНІ МОТИВИ У ВИШИВЦІ: МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Розглянуто вишивку як вид народного мистецтва. Представлено основні анімалістичні мотиви у вишивці різних країн світу. Запропоновано варіанти завдань вивчення анімалістичних мотивів у вишивці майбутніми вчителями образотворчого мистецтва на прикладі традицій Китаю.

Ключові слова: вишивка, країни світу, анімалістичні мотиви, вивчення, традиції Китаю, вчитель образотворчого мистецтва, варіанти завдань.

Вишивка – один із найпоширеніших видів декоративно-прикладного мистецтва, де декоративно-сюжетне зображення на тканині, шкірі, повсті виконується різними ручними або машинними швами [1; 3].

Дослідження істориків та мистецтвознавців доводять, що вишивка виникла з появою шиття в первісному одязі людей кам'яного віку. Вже в першому тисячолітті до нашої ери вишивка досягла високого художнього рівня у народів Стародавнього Вавилону, Греції, Риму, Індії, Ірану, Китаю. Особливо чудовими були вишивки Візантії, вплив яких істотно позначився на мистецтві вишивки країн середньовічної Європи та Київської Русі [1; 3].

Вишивка тісно пов'язана з життям людей, відтворює навколишнє середовище, відображає художні смаки та національну самобутність народів.

Протягом століть уточнювалась художня система вишивки, в якій гармонійно поєднуються такі фактори, як матеріал, техніка, орнамент, мотиви, композиція та кольорове вирішення [1; 2; 5].

У контексті нашого дослідження варто зупинитися на розгляді анімалістичних мотивів, які традиційно використовуються в вишивках різних країн світу.

Майстри вишивки країн світу у вишитих виробках використовують зображення комах, метеликів, риб, савців, птахів, тварин, які характерні для декоративно-прикладного мистецтва їхньої країни [1; 2; 4].

Так, наприклад, скарабей (жук) у Стародавньому Єгипті – уособлення творчої сили, священний символ, що приносить щастя. Образ скарабея також пов'язували з культом мертвих. Зображення скарабейів були популярні і в античному мистецтві. Метелик символізує красу життя, ніжність і вразливість (Китай, Японія).

Дельфін символізує порятунок від морської стихії (давньогрецьке і давньоримське мистецтво, епоха Відродження в Італії та Франції).

Короп – символ мужності, стійкості, подолання життєвих перешкод і труднощів (китайське та японське мистецтво).

Космічний змій в індійській міфології є символом кругообігу Всесвіту або часу. Змій вічності має чотири ноги (нагадування про чотири стихії), наявність крил свідчить про постійний рух енергії світу.

Змія і дракон, за тлумаченням філософів-містиків, символізують пізнання світу.

Зображення лева (Стародавній Єгипет), бика (Мистецтво Стародавнього Сходу), слона (буддійські країни), барана (Стародавній Рим і Відродження).

Дракони, священні коні, фантастичні птахи, що приносять радість і щастя, в поєднанні з майже реалістичним зображенням квітів, умовними завитками хвиль і хмар, площинним трактуванням пейзажу (Китай).

Зображуються окремі частини тіла тварин та птахів : голови биків (первісне мистецтво), ноги левів (єгипетські меблі), бюсти (грецьке мистецтво), а також чудові істоти, такі як єгипетські сфінкси, грифони і химери (грецька і римська античність), дракони, фенікс (китайське мистецтво).

Археологічні знахідки доводять, що найстарішою у світі є Китайська вишивка. Саме в Піднібесній знайдені найдревніші шовкові тканини, гаптовані шовком-сирцем, волосом, золотими та срібними нитками. Зразки цього мистецтва – вишиті фенікси і дракони (епоха Воюючих царств, 475 – 221 роки до н. е.) є зразком нерозривності вишивки та живопису [2; 5].

Особливостями китайської вишивки є: робота шовковими нитками, використання широкої палітри відтінків різних кольорів, варіативність технік та творчих рішень.

Основними видами китайської вишивки є :

- сучжоуська (використання багатоманіття кольорів, витонченість та довершеність; іноді застосовування декількох технік з величезною палітрою відтінків в одній роботі);
- хунанська вишивка (подібність національному живопису Піднебесної; характерна чіткість ліній і яскравість барв);
- гуандунська вишивка (робота вовняними, бавовняними, а також вовняними й срібними нитками; насиченість композиції, яскравість, контрастність барв);
- сичуанська вишивка (дуже рівні, короткі і витончені стібки) [4].

На наш погляд, вивчення традицій китайської вишивки доцільно ввести в змістовий компонент дисциплін вільного вибору «Вишивка», яка реалізовується в професійній підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (Освітня програма «Середня освіта (Образотворче мистецтво)») або запропонувати як окрему дисципліну вільного виробу.

Пропонуємо варіант дисципліни вільного вибору «Традиційна вишивка Китаю», яка передбачає вивчення анімалістичних мотивів у вишивці країн світу (3 кредити, 90 год.).

Змістовий компонент програми : Історико-мистецтвознавчий аспект китайської вишивки. Особливості китайської вишивки. Основні види вишивки (сучжоуська, гуандунська, хунанська і сичуанська). Матеріали та інструменти для

китайської вишивки шовком. Фарбування ниток. Символіка китайської вишивки. Сучасна китайська вишивка. Творчість майстрів минулого та сучасності (Модуль 1). Опанування основних технік китайської вишивки. Ескізування. Виконання вишивки в матеріалі (декорування різних видів виробів): мотив кішки та золотих рибок (сучжоуська вишивка); мотив лева й тигра (хунанська вишивка); мотив коропа та півня (сичуанська вишивка); сюжет «птахи навколо фенікса» (гуандунська вишивка). Оформлення робіт (Модуль 2).

Отже, вишивка є унікальним засобом ознайомлення з надбанням матеріальної і духовної культури країн світу. Опанування традицій китайської вишивки в контексті анімалістичних мотивів, на наш погляд, підсилить сформованість фахових компетентностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва і сприятиме майбутній реалізації в професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович С.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів : Світ, 1999. 272 с.
2. Люсінда Гандертон, Embroidery Stitches Step-by-Step. DK (Dorling Kindersley), 2015.
3. Історія виникнення української вишивки. URL: <https://www.facebook.com/okPivden/posts/1490868871084361/>
4. Китайська вишивка. URL: <https://www.epochtimes.com.ua/china/culture/kytajska-vyshyvka-98153.html>
5. Неймовірна вишивка гладдю. URL: <https://www.dianaplus.com.ua/vishivka-gladdyu-tayemnici-majsternosti/>